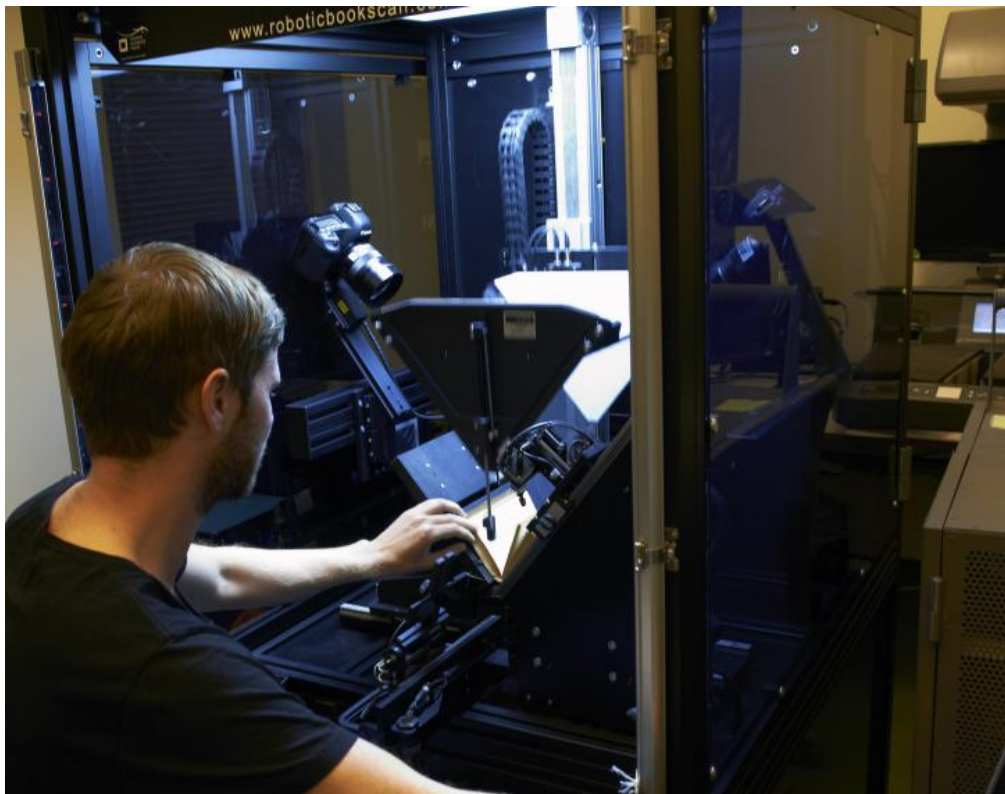

PROTOKOL Om alt det internettet og teknologien gør ved vores samfund

🏠 [Blog forside](#)

Hvorfor digitaliserer vi ikke som Norge?

9. januar 2014 | [Christian Villum](#) | [Kommentarer \(5\)](#)

Den faktiske proces af indscanningen af samtlige den norske kulturarv foregår i et meget højt tempo. Alligevel går der år før projektet er færdigt. Foto: Thor Brødreskift

Norge vil digitalisere deres skrevne kulturarv. Alle bøger, faglitterære og skønlitterære, alle avis- og magasinartikler. Kort sagt hvert et ord, der nogensinde er blevet nedfældet. Alt dette skal gøres frit og gratis tilgængeligt for enhver nordmand.

Projektet <<http://bokhylla.no>> er visionært og roses af stort set alle. Hvorfor gør vi ikke noget tilsvarende i Danmark?

Vi, i Open Knowledge Foundation Danmark, mener, at der bør pustes nyt liv i den danske kulturarv. Den bør aktiveres og fremtidssikres, hvilket kan gøres ved at åbne licenserne og digitalisere værkerne. Det norske initiativ er et eksempel til inspiration.

Information bragte d. 3. januar en artikel <<http://www.information.dk/483617>>, hvori de forklarer om Norges storstilet digitaliseringsprojekt:

Nasjonalbiblioteket i Norge er i gang med at digitalisere hele molevitten, hele den norske kulturskat, og det norske folk får mulighed for at læse det på deres computer eller mobiltelefon. Ganske gratis.

Siden 2006 har man i Oslo samlet »alt publiceret indhold i alle medier« for at digitalisere det. Arbejdet vil tage mellem 20 og 30 år, og det forventes, at tjenesten *Bokhylla* står klar i midten af 2020'erne. Hver dag scannes adskillige terabytes data ind i arkiverne. Det gælder både bøger og håndskrevne dokumenter fra middelalderen til 2000.«

Endvidere skriver de:

Når det omfattende digitaliseringsprojekt er afsluttet, vil alt materiale – uanset ophavsret – i sidste ende være tilgængeligt for kommende generationer af nordmænd. Har man en norsk ip-adresse, vil ikkeophavsretsligt beskyttet materiale oven i hatten kunne downloades.

Som dansker vækker det naturligvis spørgsmålet: »Bør vi ikke gøre det

samme i Danmark for at aktivere og fremtidssikre vores kulturarv?«. Men hvorfor egentlig? Det lyder dyrt, og hvad er gavnen ved at formidle kulturarv på den måde og sikre alle borgere fri adgang?

Svaret er mangfoldigt. Det kan ganske rigtigt være dyrt, men der er rigtigt mange gode grunde, der retfærdiggør prisen, men spørgsmålet skulle hellere være: Har vi råd til ikke at gøre det? At sikre kulturarven er en nødvendighed, hvis vi vil sikre Danmark og dansk kulturs eksistens i onlinesfæren og ikke mindst sikre, at vores kommende generationer har kendskab til kulturarven og vil bevare den.

Vi må selv sikre kulturarven en plads i cyberspace

Internettet er som bekendt i høj grad anglificeret. Engelsk er det internationale sprog som flest mennesker bruger, og internettet fungerer nu engang bedst, når vi kan forstå hinanden. Men vi må ikke lukke øjnene for, at mindre sprog og kulturer som for eksempel den danske kan blive skubbet i baggrunden, når vi alle i stigende grad begår os på engelsk online. Det kræver en aktiv indsats af os selv at sikre, at dansk sprog og dansk kulturarv bliver repræsenteret online, ikke blot for os vores egen skyld, men også for omverdens.

Alle landes kulturarv udgør en resource og en rigdom, som bør bevares og fortjener at blive anvendt – og dermed delt. Men det bliver den ikke, så længe den kun findes i eksempelvis papirform i kilometerlange reoler på et støvet bibliotek eller museum. Det er heller ikke nok bare at digitalisere; vi skal have den ud på Internettet og åbnet de juridiske og tekniske porte, så danskerne har adgang til den kulturarv, som de selv er en del af. Det er dér, hvor kulturarven får faktisk værdi for os alle.

Ungdommen er online, derfor skal vores kulturarv også være det

Én ting er vores eget forhold til kulturarven som voksne mennesker. Men

meget vigtigere er vores børn og nuværende unge generation og de generationer, der følger, da de jo er såkaldte *digitale indfødte*. Hvis ikke vi bygger en infrastruktur for dansk kulturarv online, så vil de unge søge mod dét der er online: Næmlig engelsk, fransk, kinesisk, spansk – og snart norsk – kultur og kulturarv. Simpelthen fordi det er hvad de ser, når de tænder deres iPad.

Hvis vi tøver med digitaliseringen og frigivelsen af kulturarven nu, vil det ikke automatisk bringe Muhammed – ungdommen – til bjerget. Det vil simpelthen gøre bjerget utidssvarende. For der er jo masser af andre bjerge på Internettet allerede.

Vores kulturarv er, som Nasjonalbibliotekets stabsdirektør, Ingjerd Skrede, også er citeret for at sige i artiklen i Information, vores kollektive hukommelse. Og i den hukommelse hos nye generationer vil der kun blive plads til hele den brede og dybe danske kulturarv, hvis vi sikrer dens eksistens og relevans nu i disse, for den virtuelle verden, formative år.

Også forsknings- og erhvervsmæssig gavn

De gode argumenter stopper dog ikke her. Også i et forskningsperspektiv vil en digitalisering og rettighedsmæssig åbning frigøre enorme potentialer. Litteraturprofessor Søren Pold fra Aarhus Universitet, som ligeledes citeres i artiklen, forklarer omkring eksempelvis litteraturen, at:

»... på den her måde får man hele bogtraditionen fedtet ind i det digitale. Alene tilgængeligheden vil muliggøre nye former for læsning, studier og analyse. Man kan lave studier på tværs af store korpuser af litteratur,« siger professoren og hævder, at det kommer til at få stor betydning for humanistisk forskning såvel som sproglig og historisk

forskning.

Sidst, men ikke mindst vil tilgængelighed af data altid afstedkomme nye økonomiske muligheder. Nye virksomheder og arbejdspladser vil kunne baseres på de nye ressourcer, ikke mindst i forbindelse med formidlingen, og kulturarven ville kunne lægges ind i de kanaler, hvor folks opmærksomhed ligger nu om dage: apps på telefonen og i online søgeportaler, hvor vi efterhånden henter al den viden vi ønsker. Hvis ikke viden findes online og er tilgængelig, så findes den – for rigtig mange – slet ikke.

Hvad holder os tilbage?

Det ophavsrettighedsmæssige landskab i Danmark er dog åbenbart mere kompliceret og bureaukratisk end hos vores naboer i Norge. Omend der nogensinde afklarethed omkring potentielle muligheder for at købe kulturarven fri – for så vidt angår den del som stadigvæk har levende ophavsmænd- og kvinder – så snakker man slet ikke som i Norge om åbne licenser og nem, fri adgang. Hvordan kan det mon være?

Endvidere fremsættes det i [artiklen i Information](http://www.information.dk/483617)

[<http://www.information.dk/483617>](http://www.information.dk/483617) at barrieren snarere er den økonomiske byrde, som den praktiske process med digitaliseringen vil udgøre, idet den danske litteraturskat er meget mere omfattende end den norske. Men er det virkelig den undskyldning vi skal kigge tilbage på om 20-25 år, når vi er sattet helt og aldeles agterud i forhold til naboer og resten af verden? Det må kunne løses.

Kulturarven skal ikke blot være digital, den skal også være åben

Hvis man skal kritisere den flotte og ambitiøse norske plan, så må det afgjort være, at man sigter imod en tilgang til projektet for norske IP-adresser alene. En plan som allerede på papiret er lunken, men som i praksis faktisk noget nær ligegyldig. En IP-adresse – dvs. den adresse som

Internettet giver din computer når du går online – skiftes så let som ingenting, det kan man downloade apps som automatisk sørger for, og man ser idag hvordan Internetbrugere omgår den slags trivielle barrierer i bl.a. underholdningsverdenen med stor lethed.

Samtidig kan det undre hvorfor resten af verden ikke skal kunne nyde norsk kulturarv – med eksempelvis øget turisme til følge? Når omkostningerne til digitalisering og rettighedsmæssig åbning er overvundet, hvorfor så ikke få fuld, international valuta for pengene?

Det samme kan man sige om ovennævnte rettighedsmæssige forviklinger i den Danmark. Internettet er et deleværktøj og kulturarven skal bruges af folket. At digitalisere den, men så samtidig vikle den ind i kompliceret jura og en masse rettighedsmæssige begrænsninger virker ikke blot modstridigt, men sågar som at opstille unødige benspænd op for os selv.

Når alt det er sagt, så blev Rom som bekendt ikke bygget på én dag, og løsningen behøver ikke være enten/eller. Der er mere lempelige måder hvorpå vi kan løbe en rigtig udvikling igang. En stor del af vores kulturarv er betalt med skatte kroner og burde derfor være nem at gøre tilgængelig. Den er jo købt og betalt. En anden stor del er så dateret at det er gledet ud af ophavsretten og dermed også juridisk fri.

Et godt eksempel på dette er de 158 værker som Statens Museum for Kunst på besøgsbasis udgav under Creative Commons licens <<http://www.smk.dk/udforsk-kunsten/vaerker-til-fri-download>> – med overvældende succes og genlyd, ikke mindst internationalt, til følge. Hvad holder os tilbage med at få digitaliseret og åbnet denne del af kulturarven nu? Vi er overbeviste om, at de resultater som en sådan manøvre ville skabe for både skabere, befolkning og omverden ville gøre det helt naturligt bagefter at tage fat med frisk mod på den rettighedsmæssigt mere komplicerede del af kulturarven.

Lad os få pustet til debatten og sat digitaliseringen og åbningen af den danske kulturarv på skinner. Det er kun os - danskerne - der kan gøre det.

Christian Villum er community manager hos Open Knowledge Foundation <<http://okfn.org>> og frivillig i Open Knowledge Foundation Danmark <<http://dk.okfn.org>> .

Følg skribenten på Twitter <<http://twitter.com/villum>>